

LENNART DALÉUS:

Decentralisering och småskalighet

Valet blev en stor framgång för centern. De absoluta talen var kanske inte det mest intressanta. Det avgörande var trendbrottet. Raden förlustval var dessförinnan så lång att många yngre men ändå erfarna medlemmar nu för första gången fick vara med om att det gick uppåt.

I själva verket var framgången större än vad man i förstone skulle kunna tro. Läger man nämligen till det faktiska valresultatet att de gångna tre åren för partiet rymde två partiledarskiften och skilsmässan från KDS så förstår man att det som hände närmast kan liknas vid att i ishockey göra mål i numerärt underläge.

I den gångna valrörelsen hördes, från andra, ofta resenomänget att centern borde hålla sig till landsbygden och lämna storstäderna åt andra. Återkomsten till Stockholms stadshus symboliserar en annan utveckling. Ett rikstäckande parti utan fast förankring i storstäderna har ingen framtid. Den sanningen måste ligga som grund för mycket av centerns satsningar framöver.

Den psykologiska betydelsen av att vinden vänt för centern kan inte överskattas.

Men valresultatet var förstås inte alltigenom positivt. Att regeringen kunde sitta kvar var ett bakslag. Även om mycket talar för att en annan regering med de nu gällande inbördes styrkeförhållande mel-

lan moderaterna, folkpartiet och centern skulle mött stora interna och andra svårigheter.

Värre än att man gick miste om regeringsmakten var för centerns del resultatet i många landsting och kommuner där partiet tidigare haft en stark och ofta dominerande ställning. Miljöpartiets samverkan med socialdemokraterna ledde till regimskiften i många tidigare centerstyrda kommuner.

Valresultatet utgör alltså en kick för partiets och medlemmarnas fortsatta verksamhet. Kopplat till arbetet med ett nytt partiprogram som ska antas vid en extrastämma hösten 1990 finns här en god grund för utveckling och förnyelse. De gamla värderingarna om alla människors lika värde och rättigheter, decentralisering, småskalighet och marknadsekonomi styrd av starka sociala och miljömässiga krav kommer att ligga fast. Liksom inställningen i de "gamla" hjärtefrågorna. Dit hör fredsarbetet, miljön, energin, fördelningspolitiken och familjepolitiken.

Litet är inte bara vackert

Decentralisering och småskalighet är och kommer att vara honnörsord i centerns samhällsstruktur. Inflytandet måste "ut" i samhället, närmare människorna. Det samma gäller samhällsservicen, skolorna och energisystemen. Decentraliseringen gäller inte bara politik och administration. Näringslivet mår också bra av en vettig spridning. Självklart hänger decentraliseringen samman med småskaligheten. Det är ett småskaligt, decentraliserat näringsliv som har de intressanta möjligheterna, drivkraften och initiativförmågan att

Lennart Daléus är informationschef på Skogs- och jordbrukets forskningsråd och ledamot i Centerns partistyrelse.

skaffa och upprätthålla jobb där jobben verkligen behövs.

Ekonomisk modell

Det måste sägas klart att centern vill att samhället ska arbeta med marknadsekonomiska utgångspunkter. Men samtidigt måste det markeras lika tydligt att det inte är den råa och brutala varianten utan en marknadsekonomi som hanteras med sociala och miljömässiga krav. Äldrevård och naturskydd klarar inte av att utan samhällsstöd tampas med marknadskrafterna.

Miljöpartiets samverkan med socialdemokraterna ledde till regimskifte i många tidigare centerstyrda kommuner.

"Gamla" frågor

Knepigast i kontakten med moderaterna och folkpartiet har nog energifrågan varit. Det har regeringsarbetet och regeringskriser under framför allt 1970-talet visat. När moderaterna och folkpartisterna i folkomröstningen valde att innehållsmässigt och organisatoriskt så nära liera sig med det socialdemokratiska agerandet så förbättrade det självklart inte förutsättningarna för samarbete med centern. Verkligheten har ju sedan bekräftat att kärnkraften måste och kan avvecklas skyndsammare än det som tidigare betecknades som "med förnuft". Därigenom har den rent faktiska grunden för ett närmande mellan de tre partierna i denna fråga förbättrats. Samtidigt finns det hos både moderaterna och folkpartiet krafter

som av närmast nostalgiska skäl vill fortsätta kärnkraftsepoken. Andra vill påskina att kärnkraften skulle kunna lösa problemet med drivhuseffekten, vilket inte är sant. Fortsätter aktiviteterna för att förlänga kärnkraftsparentesen så kommer naturligtvis motsättningarna inom energiområdet att bestå.

Inom miljöområdet tycks under senare år moderaterna, folkpartiet och centern kommit varandra närmare. Det var t ex en framgång när man under vårriksdagen 1988 enades i reservationer till regeringens miljöproposition. Reservationer som på flera viktiga punkter innebar miljömässiga skärpningar. Det gemensamma utspelet under valrörelsen markerade också det att förutsättningarna för samagerande har stärkts. Avgörande för förtroendet för ett sådant agerande är förstås att de berörda partierna nu i det konkreta politiska arbetet följer upp det man gemensamt lovade i valdebatten.

. . . och nya

En ny politisk sakfråga står för dörren. Biotekniken. Den nya kunskapen om biologins innersta rymmer enorma möjligheter inom bl a det medicinska området. Samtidigt finns där stora miljörisker och inte minst svåra etiska frågor. Får vi göra allt vi kan? Vi står helt enkelt inför ett biosamhälle som i grunden kan komma att förändra villkoren för människan på jorden. I betydelse kan den nya utvecklingen jämföras med effekterna av kunskapen om kärnklyvning. Den kan också jämföras med datarevolutionen som helt har förändrat villkoren i vår vardag. Samhället måste i tid förstå och rätt hantera den nya kunskapen, den nya tekniken. För

centern är detta en av de viktigaste framtidsfrågorna.

Att hålla på sig

EG kommer att vara en "stor" fråga i de närmaste årens politiska liv och därmed i nästa valrörelse. Utgångspunkterna för centern är ganska självklara. Den centralisering av makt, tillväxt, näringsliv och befolkning som en långtgången EG-anpassning innebär måste motverkas. Sverige måste i kontakterna med EG hävda värderingar inom miljöområdet, den sociala sektorn och i frågor som gäller regionalpolitiken. Samtidigt finns det skäl att skyndsamt anpassa oss till EG när det gäller t ex differentieringen av moms. Den svenska neutraliteten medger inget medlemskap i EG, men ett nära och ömsesidigt samarbete är nödvändigt.

Att inte blockera framtiden

Med centerns grundläggande värderingar är det naturligtvis angeläget att förpassa socialdemokraterna ur kanslihuset. Att åstadkomma ett regimskifte. Om detta ska vara möjligt måste den icke-socialistiska oppositionen erövra väljare från socialdemokraterna. Centern har de förutsättningar. Men moderaterna och folkpartiet skrämmer uppenbarligen många

av centerns sympatisörer. Människor som stöder centerns politik drar sig för att ge partiet sin röst så länge man tror att det kan resultera i att moderaterna och folkpartiet kommer att diktera villkoren i en ny regering. För en ny regering behövs alltså medverkan från ett starkt centrum.

Önskan att åstadkomma ett regimskifte innebär att centern måste ta ansvar för att skapa alternativ i politiken. Det innebär å

Den centralisering av makt, tillväxt, näringsliv och befolkning som en långtgången EG-anpassning innebär måste motverkas.

andra sidan inte att centern tänker acceptera ett kantigt blockresonang. Hyllningarna till blocktanken kommer istället i första hand från dem som är anhängare av ett tvåpartisystem. Ett system där man inte välkomnar centern.

Skyldigheten att medverka till alternativ har inte bara centern. Det har alla partier som vill ha en annan regering än den socialdemokratiska. Det kommer att kräva lyhördhet och respekt såväl när det gäller sakfrågor som agerande. Förutsättningar kanske finns?